

Manuál k případovým konferencím

Ministerstvo práce a sociálních věcí ve spolupráci s občanským sdružením Rozum a Cit za využití publikace kolektivu autorů "Na jedné lodi aneb jak uspořádat případovou konferenci v oblasti péče o ohrožené děti" (Občanské sdružení Rozum a Cit, 2010).
Další spolupráce: Mgr. Terezie Pemová a PhDr. et PhDr. Radek Ptáček, PhD., MBA

© Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2011
ISBN 978-80-7421-038-9

OBSAH

1. ÚVOD	5
1.1. Historický kontext případových konferencí.....	6
2. PŘÍPADOVÁ KONFERENCE JAKO PRACOVNÍ NÁSTROJ	9
2.1 Cíle případové konference.....	9
2.2. Principy případové konference.....	9
2.3. Přínosy případové konference.....	10
2.4. Přednosti případové konference konané za účasti zainteresovaných subjektů a za účasti klienta.....	11
2.5. Pravidla průběhu případové konference.....	11
2.6. Kdy svolat případovou konferenci?.....	12
2.7. Možná rizika případové konference a jejich předcházení.....	13
2.8. Důležité dokumenty.....	14
2.9. SHRNUŤÍ – Případová konference jako pracovní nástroj.....	14
3. PŘÍPRAVA PŘÍPADOVÉ KONFERENCE	15
3.1. Stanovení cíle setkání.....	15
3.2. Účastníci případové konference.....	16
3.3. Role.....	17
3.4. Místo setkání.....	18
3.5. Struktura setkání:.....	18
3.6. Časová dotace:.....	18
3.7. Technické vybavení – pomůcky:.....	19
3.8. SHRNUŤÍ – co je důležité pro přípravu případové konference:.....	19
4. PRŮBĚH PŘÍPADOVÉ KONFERENCE	20
4.1. Úvod a přivítání.....	20
4.2. Představení účastníků.....	20
4.3. Představení cíle setkání.....	20
4.4. Představení případu.....	20
4.5. Mapování současné situace a aktuálních potřeb dítěte.....	20
4.6. Návrhy řešení.....	20
4.7. Tvorba a finalizace konkrétního plánu.....	21
4.8. Kontaktní osoba a určení termínu dalšího setkání.....	21
4.9. Zhodnocení setkání.....	21
4.10. Výstupy – Individuální plán péče.....	21
4.11. Následná práce s rodinou.....	22
4.12. Krizové situace a jejich řešení.....	22
4.13. SHRNUŤÍ – průběh případové konference.....	23
5. KAZUISTIKY A PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE	24
Kazuistika č. 1; Případová konference – září 2009.....	24
Kazuistika č. 2; Případová konference – říjen 2009.....	26
Kazuistika č. 3; Případová konference – listopad 2009.....	27
Kazuistika č. 4; Případová konference – prosinec 2009.....	28
Kazuistika č. 5; Případová konference – únor 2010.....	29
Kazuistika č. 6; Případová konference – březen 2010.....	30
Kazuistika č. 7; Případová konference – červen 2011.....	31
6. PŘÍLOHY	34
6.1. Vyjádření souhlasu klienta.....	34
6.2. Prohlášení o mlčenlivosti účastníků.....	35
6.3. Individuální plán péče.....	36
6.4. Zápis z případové konference.....	39

1. ÚVOD

„...Zájem dítěte je nadřazen nad všemi ostatními zájmy, jako jsou zájmy rodičů, rodiny (nebo i státu) a stejně tak musí být zájem dítěte předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už je uskutečňována veřejnými nebo soukromými institucemi, soudy, správními nebo zákonodárnými orgány...

...Primární odpovědnost za blaho dítěte ovšem náleží rodičům, nikoli státu či konkrétnímu poskytovateli odborné služby, a pro rodinu není užitečné a obvykle ani žádoucí, přebírají-li ji na sebe odborné subjekty automaticky...“

(Úmluva o právech dítěte 104/1991 Sb.)

Případová konference jako jeden z nástrojů pomoci v systému péče o ohrožené dítě umožňuje, aby dítě stálo skutečně ve středu zájmu. A to nejen odborníků, ale zejména své vlastní rodiny.

Dává možnost koordinovat aktivity v souladu se zájmem dítěte a vytvořit otevřený a přístupný systém pomoci a podpory. Ten pružně reaguje na aktuální potřeby ohroženého dítěte a typ problému. Především proto, že se zainteresované strany, díky uskutečnění případové konference, poznají, mohou bez předsudků, dohadů a dalších zbytečných překážek spolupracovat na konkrétních úkolech.

V rámci péče o ohrožené děti je třeba, aby klientova rodina byla připravena a ochotna spolupracovat. Je tedy důležité, aby se klient a jeho rodina případové konference zúčastnili. Případové setkání (konference) je šancí pro vytvoření atmosféry spolupráce a propojení podpůrné sítě. Úsilí spolupracujících odborníků směřuje k jednotnému postupu.

V atmosféře spolupráce a podpory se snadno objevuje potenciál pro kreativní hledání nových řešení. Ačkoli každý zúčastněný subjekt vnáší osobitý, nový rozměr do práce s ohroženým dítětem a jeho rodinou, je jednotnost (ve smyslu sladění postupu všech zúčastněných), pravidelným průvodním jevem. Na případovém setkání lze vybrat ze všech postupů a přístupů ten, který je pro klienta nejpřínosnější a s nímž je současně klientova rodina v souladu. Je třeba, aby konkrétní pomoc rodině a ohroženému dítěti byla pro rodinu uchopitelná, aby se rodina mohla identifikovat s postupem, považovat ho za svůj. Právě tím se vrací odpovědnost do rukou lidí v nejbližším okolí ohroženého dítěte: jeho rodičů, prarodičů a dalších příbuzných, kteří získávají důvěru ve změnu dané obtížné situace a s důvěrou i chutí a silou na této změně aktivně pracovat.

Případová konference pomáhá rozložit odpovědnost za případ tím, že každý ze subjektů má svůj jasný úkol i zodpovědnost za jeho naplnění. Současně tento nástroj dává možnost účinné kontroly.

Hlavní roli ve vykonávání sociálně-právní ochrany dětí mají sociální pracovníci orgánů sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD). Metodická doporučení vycházejí zejména z jejich zkušeností. Na mnoha pracovištích OSPOD případové konference již používají jako běžnou metodu sociální práce.

Cílem manuálu je podat jednoduchý návod a doporučení pro Vaši vlastní cestu při realizování případových konferencí.

1.1. Historický kontext případových konferencí

Fenomén špatného zacházení s dětmi a tím i související problematika dysfunkce rodin, se systematicky začala popisovat a zkoumat v 60. letech 20. století^{1,2}. Na zjištěná data začaly poměrně rychle reagovat jednotlivé státy, které modifikací systémů sociálního zabezpečení a ochrany dětí, posílily aktivity směřující ve prospěch včasné identifikace ohrožených dětí a tvorby účinných intervenčních strategií.^{3,4} Kromě klinické definice jednotlivých forem ohrožení dětí, stanovování diagnostických kritérií i studium jejich následků, byla velká pozornost věnována i snaze vysvětlit samotné příčiny nevhodné nebo nedostatečné péče o děti ze strany rodičů.

Původní teorie vycházely z předpokladu „patologie rodiče“, který v rozporu s rodičovskými pudry není, schopen nebo ochoten zajistit dítěte odpovídající péči.⁵ V opozici k těmto teoriím, se objevily modely, vycházejí z předpokladu, že zásadní vliv na kvalitu rodičovské péče má společnost a špatná péče rodičů je důsledkem sociálních jevů jako je chudoba, nezaměstnanost, sociální vyloučení, atp..⁶ Ani tento model však neodpovídal ucelenosti a provázanosti dané problematiky. Postupně tedy byly vytvořeny komplexní teorie propojující individuální a společenské faktory ovlivňující špatné zacházení s dětmi.

Uznáním role „ekologických“ nebo také „situačních“ faktorů postupně vedlo k vývoji současných multikauzálních interaktivních modelů, které zdůrazňují význam sociokulturního kontextu týrání a zanedbávání dětí. Takto vznikl celý komplex teorií, které jsou charakteristické předponou „ECO“ například **bio-ekologický model**⁷, **vývojově ekologický model**,⁸ **sociálně ekologický model**⁹ a **ekobehaviorální model**.¹⁰ Tyto teorie se zaměřují na sledování vzájemných vlivů biologických dispozic dítěte, primárního výchovného prostředí (rodiny) a širšího společenského zázemí na rozvoj jeho osobnosti.^{11,12} Tento model vidí dítě (s danou genetickou dispozicí) v centru série soustředných kruhů, z nichž ty vnější tvoří rodina (s nejsilnějším vlivem), dále pak vrstevnická skupina, školní prostředí a místní komunita, v tom nejvzdálenějším kruhu jsou distální vlivy jako například média, vládní rodinná politika, aktuální kulturní přesvědčení a hodnoty společnosti. Všechny tyto faktory, spolu se zohledněním aspektu času, mají vliv

¹ Kempe, Ch., Silverman, F.N., Steele, B., F., Droegemueller, W., Silver, H., K.: The battered-child syndrome. Amer Journal Medical Science 1962; 181(1):17-24.

² Fontana, V., J., Donovan, D., Wong, R., J.: The Maltreatment Syndrome in Children. New England Journal of Medicine, 1963. 269:1389-1394

³ Nelson, B.: Making an issue of child abuse: political agenda setting for social problems. University of Chicago Press, 1986

⁴ Panel on Research on Child Abuse and Neglect, National Research Council: Understanding Child Abuse and Neglect Publication Year:1993, str. 78

⁵ Lutzer, J.,R., Wesch, D., Rice, J., M.: A Review of Project „12-Ways“. An Ecobehavioral Approach to the Treatment and Prevention of Child Abuse and Neglect. Child Abuse and Neglect, Vol.7, 1984, str. 63-72

⁶ Rose, S., J., Meezan, W.: Defining Child Neglect: Evaluation, Influences and Issues. Social Services Review. 1993. 67 (2). Str. 279-293

⁷ Bronfenbrenner, U., Ceci, S.,J.: Nature-nurture reconceptualization in developmental perspective: A bioecological model. Psychological Review. 1994. 101. Strany 568-586

⁸ Cicchetti, D., Toth, S., L.: A Developmental Psychopathology Perspective on Child Abuse and Neglect. Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry. 1995. 34 (5), strana 541-565

⁹ Department of Health and Human Services. Centers of Disease Control and Prevention. http://www.cdc.gov/ncipc/dvp/social-ecological-model_dvp.htm

¹⁰ Lutzer, J.,R., Wesch, D., Rice, J., M.: A Review of Project „12-Ways“. An Ecobehavioral Approach to the Treatment and Prevention of Child Abuse and Neglect. Child Abuse and Neglect, Vol.7, 1984, str. 63-72

¹¹ Tudge, J., Mokrova, I., Hatfield, B., Karnik, R.: Uses and misuses of Bronfenbrenner's bioecological theory of human development. The University of North Carolina at Greensboro. Dostupné z: <http://www.uncg.edu/hdf/facultystaff/Tudge/Tudge%20et%20al.%202009.pdf>, ze dne 12.1.2011.

¹² Bronfenbrenner, U.: Ecological model of human development. In: International Encyclopedia of Education. Vol 3 (2nd edition). Oxford Elsevier. 1994.

na formování vývoje dítěte a jeho ochranu, případně ohrožení nevhodnou nebo nedostatečnou péčí.¹³

Na základech těchto teorií jsou konstruovány v podstatě všechny moderní systémy sociálně právní ochrany dětí. Jejich předností je, že se „nesoustředí pouze na rizikové faktory jednotlivých dětí (rodičů), ale také širší prostředí rodiny, na společenské a zákonné normy, přesvědčení a sociální a ekonomické systémy, které vytvářejí podmínky na základě, kterých může k týrání nebo zanedbávání dětí dojít.“¹⁴ Efektivní preventivní strategie by měly zahrnovat kontinuum činností, které se zaměřují na různé úrovně tohoto teoretického modelu (dítě, rodina, škola, vrstevnický kolektiv, komunita, odborná veřejnost, laická veřejnost, media, společenské vědomí, hodnoty, kultura, atp.). Tyto činnosti by měly odpovídat potřebám a vývoji jednotlivých dětí a měly by být poskytovány v průběhu celého života. U tohoto přístupu je větší pravděpodobnost úspěchu a udržitelnosti dosažených změn, než v případech, kde se používají jednotlivé a izolované zásahy.¹⁵ Ekosociální teorie mají vliv nejen na nové předefinování celých systémů sociálně právní ochrany dětí, ale rovněž tak umožnily zavádění a rozvoj nových metod a technik práce s ohroženými dětmi a jejich rodinami. Jednalo se především o změnu paradigmatu v pohledu na rodiče, jejichž péče o děti nebyla vhodná nebo dostatečná, od původního trestajícího a paternalistického pojetí sociálně právní ochrany dětí k partnerskému a podporujícímu přístupu v moderních systémech ochrany dětí. Dále pak výraznou akcentací multidiscipinární spolupráce, a to jak při hodnocení ohrožení a potřeb dítěte, tak při tvorbě a implementaci psychosociální intervencí ve prospěch ohrožených dětí.

Jednou z technik, která v praxi spojila oba výše uvedené přístupy, jsou případové konference. Tato metoda byla postupně rozvíjena v různých zemích a sociálních systémech, až došlo k vydefinování společných základních pravidel a postupů, které je potřeba využívat, aby bylo možno tento způsob práce nazvat „případová konference“ (anglicky The child protection conference). Metodické doporučení MPSV charakterizuje případovou konferenci jako „odbornou diskusi zainteresovaných subjektů nad konkrétním případem ohroženého dítěte nebo jeho rodiny; účelem je rychlé a úplné vyhodnocení situace dítěte a jeho rodiny s cílem nalézt optimální řešení. Setkání se uskuteční určení odborníci za účelem řešení konkrétního problému, uskutečňuje se za/bez účasti dítěte a jeho rodiny nebo osob odpovědných za výchovu dítěte.“¹⁶ Přestože se případové konference účastní členové rodiny (někdy i dítě), za rozhodování a vypracování intervenčního plánu zůstávají zodpovědní odborníci.¹⁷ Povinnost používat případové konference a úprava jejich procesních pravidel je v současné době zakotvena v právních rádech mnoha států, jedná se zejména o Children Act 1989 (Velká Británie), Child Care Act 1991 (Irsko) Children, Young Persons and Their Families Act 1997 (Austrálie) The Children Scotland Act (1995), atp.

Vzhledem k tomu, že v zahraničí jsou případové konference používány již delší dobu, lze najít řadu vědeckých studií, které se věnují dopadu této metody na systémy ochrany dětí, její efektivitě i rizikům jejich používání. Hodnotit přínos případových konferencí pro zlepšení ochrany ohrožených dětí je komplikované, protože se jedná jen o jednu z technik, které se týkají přístupu k řešení situace dítěte (rodiny), nikoliv o metodu nebo

¹³ Watson, J.: Child Neglect. Literature Review. Centre for Parenting & Research. May 2005 ISBN: 0 731043847 www.community.nsw.gov.au, str 1

¹⁴ Prevent Child Abuse and Neglect. Missouri. A Program of Missouri Kids First. http://www.missourikidsfirst.org/pcamo/?page_id=997

¹⁵ Department of Health and Human Services. Centers of Disease Control and Prevention. http://www.cdc.gov/ncipc/dvp/social-ecological-model_dvp.htm

¹⁶ Metodické doporučení MPSV č. 2/2010 pro postup orgánů sociálně-právní ochrany dětí při případové konferenci. Dostupné z http://www.mpsv.cz/files/clanky/9086/Methodika_pripadove_konference.pdf. ze dne 17.9. 2011

¹⁷

<http://www.childrenslegalcentre.com/Legal+Advice/Child+law/childprotection/Whatisachildprotectioncaseconference>

intervenční postup *sui generis*, který lze srovnávat s jinou metodou. Většina výzkumů využívá sebehodnotících metod a to jak mezi odborníky, tak i rodinami ohrožených dětí s tím, že se zaměřuje především na hodnocení kvality vztahu mezi rodinou, sociálním pracovníkem a naopak, dále pak kvalitou spolupráce mezi jednotlivými pomáhajícími profesemi a případnými bariérami, které mohou využití případových konferencí ohrozit.

Realizované studie především pozitivně hodnotí změny ve vnímání postavení rodičů v systému sociálně právní ochrany dětí a to ve smyslu jejich většího zapojení do procesu změny, zlepšení vztahu mezi pomáhajícími a rodinou a zprůhlednění výměny informací mezi rodinou a odborníky.^{18; 19; 20} Původní obavy některých sociálních pracovníků z většího zapojení rodiny (zejména v případech podezření na násilí na dětech) a ztráty kompetencí, případně zneprůhlednění odpovědnosti, se postupně ukázaly jako zbytečné. Naopak sociální pracovníci v systémech využívajících případové konference působí v rolích skutečných případových manažerů, které jsou pro ostatní pomáhající profese srozumitelné, akceptovatelné a profesionální.^{21; 22}

Některé studie, zejména ty, které se týkaly efektivity případových konferencí a zapojení lékařského a ošetřovatelského personálu do případových konferencí, pojmenovaly překážky, které mohou bránit větší participaci těchto odborníků. Jedná se především o terminologická nedorozumění (lékaři používají medicínské termíny při popisu stavu dítěte, sociální pracovníci používají právní terminologii), dále pak organizačně technické komplikace, které se týkají možnosti, aby se zdravotnický personál zúčastnil případových konferencí (místo, čas, atp.) a v neposlední řadě eticko-právní aspekt spojených s povinností dodržovat lékařské tajemství.^{23; 24} Většina autorů těchto studií se shoduje, že se sice v konkrétních případech může jednat o závažné překážky, ale v celku je lze uspokojivě řešit prostřednictvím společného vzdělávání všech zainteresovaných odborníků, úpravou procedurálních pravidel a vyjasněním legislativy.²⁵

Případové konference jsou běžným nástrojem řešení situace ohrožených dětí v mnoha zemích světa a je jen dobře, pokud se ve větší míře stanou běžnou součástí práce sociálních pracovníků u nás. Nejde jen o mechanické přenesení pravidel a postupů užívaných jinde, ale skutečnou systémovou změnu, která pomůže vybudovat novou kvalitu vztahu mezi rodinami a systémem sociálně právní ochrany dětí. Tento přístup směřuje k výkonu sociálně právní ochrany dětí založené na důkazech („**evidence based**“). Jde tedy o omezení intuitivních a nepodložených rozhodnutí, u kterých obvykle ani není jasné, jaké budou mít vliv na dítě a jeho další vývoj, směrem k praxi založené na objektivizujících postupech, které mají oporu v empirických datech a jejich výstupy lze s určitou mírou pravděpodobnosti predikovat.

¹⁸ Macaskill, A., Ashworth, P.: Parental Participation in Child Protection Case Conferences: The Social Worker's View . Br J Soc Work (1995) 25 (5): 581-597

¹⁹ Skeffington, F., S.: Parental participation in case conferences: the case against. Dostupné z <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1029560/pdf/archdisch00557-0049.pdf>. Ze dne 17.9. 2011

²⁰ Dumbrell, G., C.: Parental experience of child protection intervention: A qualitative study. Child Abuse & Neglect 30 (2006) 27-37

²¹ Turnell, A.: Relationship-grounded, safety-organized. Child Protection Practice: Dreamtime or real-time option for child welfare? Dostupné z http://www.orcas.bc.ca/Turnell_Current.htm (ze dne 17.9. 2011)

²² Crocker, D.: Innovative models for rural child protection teams. Child Abuse Negl. 1996 Mar;20(3):205-11

²³ Smith, J., A., Efron, D.: Early case conferences shorten length of stay in children admitted to hospital with suspected child abuse. J Paediatr Child Health. 2005 Sep-Oct;41(9-10):513-7.

²⁴ Lea-Cox, C., Hall, Al.: Attendance of general practitioners at child protection case conferences. BMJ. 1991 Jun 8;302(6789):1378-9.

²⁵ Warner, U.: Improving input to case conferences. Nurs Stand. 1993 Feb 17-23;7(22):33.

2. PŘÍPADOVÁ KONFERENCE JAKO PRACOVNÍ NÁSTROJ

Případová konference

je plánované a koordinované společné setkání klienta, jeho rodiny a všech, kteří pro ně představují, nebo mohou představovat, podpůrnou síť.

Cílem setkání je výměna informací, zhodnocení situace dítěte a jeho rodiny, hledání optimálního řešení a plánování společného postupu, který povede k naplňování potřeb dítěte. Výstupem je individuální plán péče.

2.1 Cíle případové konference

- » rychle reagovat na vzniklou situaci ohroženého dítěte nebo jeho rodiny
- » vyhodnotit situaci dítěte a jeho rodiny s cílem nalézt optimální řešení
- » vytvářet osobní kontakty a podpůrnou síť rodině
- » aktivizovat rodinu
- » koordinovat péči
- » získat nástroj pro kontrolu plnění domluvených kroků

2.2. Principy případové konference

Práci s dítětem v ohrožení a jeho rodinou je nutné provádět koordinovaně. Případová konference je jeden z možných nástrojů pro tuto práci. Případová konference má konkrétní výstup v podobě individuálního plánu péče.

Zájem dítěte a individuální přístup

Pomoc a podpora vycházejí vstřícně skutečným potřebám dítěte.

Aktuálnost

Je brán ohled na aktuální životní situaci a možnosti klienta (pro pracovníky OSPOD je klientem dítě a jeho rodina).

Objektivita

Při plánování pomoci se **vyhýbáme hledání řešení na základě subjektivních soudů, nepotvrzených nebo zastaralých informací a řešení vznikajících na základě individuálně orientovaného pohledu**, snažíme se získat co možná nejvíce objektivní informace z různých úhlů pohledu.

Důvěrnost, diskrétnost a bezpečí

Osobní a citlivé údaje jsou uváděny a sdíleny jen s ohledem na jejich potřebnost pro řešení konkrétní situace. Je zachována mlčenlivost (stvrzená podpisem účastníků) – informace o rodině jsou poskytovány ostatním jen s klientovým souhlasem s výjimkou případů stanovených zákonem.

Spolupráce

Zainteresované strany spolupracují s klientem a jeho rodinou, i mezi sebou navzájem.

Koordinace

Díky případové konferenci je pomoc klientovi a jeho rodině koordinovaná, s jasným a jednotným cílem.

Efektivita

Jednotný postup a cíl, na kterém je klient zainteresován, přináší vysokou efektivitu pomoci.

2.3. Přínosy případové konference

a) pracovníkům OSPOD

- » možnost rychlé reakce na vzniklou situaci
- » operativní vytvoření podpůrné sítě rodině a aktivizování potřebné pomoci
- » zaktivizování klienta a jeho blízkých
- » získání širšího pohledu na situaci dítěte z několika možných úhlů
- » získání představy o tom, jak se rodič či dítě projevují v jiných prostředích, v interakci s jinými profesionály
- » strukturování klientské práce
- » koordinování péče
- » možnost ověření správnosti dosavadních a dále zvolených postupů
- » snižují jednostrannou odpovědnost OSPOD
- » zabraňují subjektivnímu hodnocení situace ze strany OSPOD

b) klientům

- » povzbuzení
- » motivaci
- » nový potenciál
- » návrat k převzetí odpovědnosti
- » důvěru ve změnu obtížné situace
- » pocit bezpečí, kontinuity a smysluplnosti
- » pocit vlastní hodnoty
- » prostor, v němž se nemusí bát mluvit o svém problému a v němž hledá řešení ne v konfrontaci, ale ve spolupráci s odborníky, které by zřejmě sám nikdy neoslovil
- » řešení situace
- » ochrana

c) všem zúčastněným

- » prostor k výměně nezbytných informací
- » sjednocení a vytvoření individuálního plánu péče
- » vyjasnění očekávání jednotlivých stran
- » sdílení
- » možnost konfrontace vlastní zkušenosti se zkušenostmi ostatních
- » nové pohledy, zkušenosti, znalosti
- » novou motivaci pro práci
- » možnost koordinovat aktivity v souladu se zájmem dětí
- » otevřený a přístupný systém pomoci a podpory
- » pružné reakce na aktuální potřeby ohroženého dítěte a typ problému
- » potenciál pro kreativní hledání nových řešení
- » vyřešení více problémů najednou
- » vzájemné sladění, harmonizace jednotlivých intervencí
- » místo pro navázání osobní spolupráce a sladění komunikace jednotlivých subjektů

Do případových konferencí mohou být zapojeni přirozeně také noví nebo dosud méně aktivní účastníci (škola, lékař, příbuzný, terapeut apod.).

Vzhledem k tomu, že se sejde několik zasvěcených lidí, kteří jsou ochotni dát k dispozici své znalosti, dovednosti a zkušenosti, dochází často ke zjištění, že **zdánlivě neřešitelná situace není neřešitelná skutečně.**

2.4. Přednosti případové konference konané za účasti zainteresovaných subjektů a za účasti klienta

Přirozené podpůrné prostředí

Pomoc a podpora je zasazena do přirozeného prostředí a je respektována přirozená rodinná vztahová síť. Řešení situace je hledáno pomocí běžně dostupných služeb a vytvářením přirozeného podpůrného prostředí tak, aby pomoc přicházela přednostně svépomocně, od rodiny, blízkého okolí a od organizací a služeb v regionu.

Podpora samostatnosti a zaměření na silné stránky klienta

Klient (rodina) se velkou měrou podílí na hledání řešení, na definování cíle i na realizaci výstupů a dalším rozhodování.

Respekt a partnerství

Jsou respektovány a přijímány rozdíly v názorech a pohledech ostatních, stejně tak i individuální odborné znalosti a zkušenosti všech zúčastněných.

Spolupráce a týmový přístup

Pomoc je koordinována jedním subjektem (koordinátorem případu), přičemž spolupráce je navázána se všemi potřebnými zdroji pomoci. Mezi subjekty je udržována spolupráce tak, aby bylo zajištěno vzájemné předávání informací, návaznost péče a předešlo se duplicitě intervencí.

Koordinace a kontinuita péče

Pomoc a podpora je poskytována průběžně dle aktuálních potřeb klienta a vypracovaného individuálního plánu péče. Ten je průběžně vyhodnocován koordinátorem případu. Zvláštní pozornost je věnována předávání péče o dítě a rodinu dalším subjektům, např. při stěhování rodiny, umístění dítěte mimo rodinu, odchodu z ústavního zařízení apod.

2.5. Pravidla průběhu případové konference

- » Rovnocennost všech účastníků (vzájemný respekt a úcta)
- » Otevřenost všem vzneseným myšlenkám a nápadům
- » Srovnatelný prostor a čas pro vyjádření každého účastníka
- » Srozumitelnost pro všechny účastníky
- » Podchycení každého impulsu (zapsáním na flipchart)
- » Zaměřenost na cíl setkání
- » Ukázněnost v projevu – vracíme se zpět k hlavnímu cíli, odbíhá-li od něj debata
- » Dodržování agendy (viz kapitola 2.8. Důležité dokumenty) a časového rozvrhu
- » Snaha o dosažení souladu s přijatými závěry
- » Respekt k přijatým závěrům
- » Vypracování výstupu (individuálního plánu) z případové konference
- » Použití výstupu (individuálního plánu) z případové konference pro další spolupráci
- » Průběžný monitoring

2.6. Kdy svolat případovou konferenci?

Případová konference je vhodná pro řadu případů ohroženého dítěte a jeho rodiny. Ideální je použít případovou konferenci jako preventivní nástroj v práci s rodinou. Lze ji však využít i v případě, kdy je potřeba s klientem navázat užší a intenzivnější spolupráci a nalézt impuls a motivaci pro společný cíl.

Vždy:

- » když je potřeba vyhodnotit situaci dítěte a získat informace z různých úhlů pohledu pro další práci
- » když je potřeba sladit spolupráci v okolí dítěte, rozdělit odpovědnosti a koordinovat péči
- » když je potřeba sjednotit postup všech zúčastněných a rychle koordinovat práci s dítětem
- » v ohrožení a jeho okolím
- » když je nutné přijmout zásadní rozhodnutí v životě dítěte, např. posuzování návrhu na
- » předběžné opatření, odebrání dítěte z rodiny apod.

Konkrétní situace a oblasti využitelné pro případové konference:

Rodina v nesnázích

V situaci, která ohrožuje celkový sociální status všech jejích členů, zvláště pak zdraví a vývoj dětí, u rodin s mnoha problémy, rodin ohrožených chudobou či sociálním vyloučením, rodin zanedbávajících nebo nezvládajících výchovu a péči o děti.

Situace vyžadující umístění dítěte mimo rodinu

Chyťaná změna prostředí dítěte (náhlá i plánovaná)

Výraznější výchovné nebo školní problémy dítěte

Revidování dlouhodobého umístění dítěte mimo rodinu

Obtížná, selhávající nebo nezdařená náhradní rodinná péče (NRP)

Zvlášť komplikované případy

Klientův problém je řešen na různých úrovních a stupních, pomoc přichází z různých zdrojů, ale každý řeší problém ze svého úhlu pohledu bez možnosti vzájemné komunikace a reflexe. Byly vyčerpány všechny známé možnosti pomoci, podpory, nabídky služeb, „nástroje“ pomáhající řešit jeho problém a je potřeba získat další náměty.

Nespolupracující rodina

V zájmu dítěte je potřebné zvýšit kvalitu jeho života.

2.7. Možná rizika případové konference a jejich předcházení

Riziko: Jako kontraproduktivní se ukázala také přílišná a nerealistická očekávání jednotlivých zúčastněných. Ta bývají střídána pocity zklamání, marnosti, nechuti k opakování metody za jiných podmínek (jiný příběh, více času atd.).

Předcházení rizika: V úvodu jasně definovat možnosti a cíle případové konference, vyjasnit si očekávání jednotlivých účastníků.

Riziko: Přítomnost dominantních osob s sebou nese riziko monopolizace slova. Ostatní účastníci někdy zaujmou konformní postoj, přiřadí se k názoru dominantního účastníka. Vnitřně se však neztotožní se závěry, a tím je ohrožen další postup.

Předcházení rizika: Zajistit vyškoleného nebo profesionálního facilitátora a nastavit pravidla komunikace.

Riziko: Volnému průchodu diskuse bude na překážku situace, kdy instituce (nebo jednotlivec) je příliš poznamenán(a) nějakou dominující ideologií a ostatní přístupy a způsoby myšlení nejsou dostatečně respektovány.

Předcházení rizika: Využít profesionalitu a osobnosti facilitátora, snažit se o vyváženost příspěvků účastníků.

Riziko: Přílišná odbornost příspěvků.

Předcházení rizika: Odbornou rétoriku se snažíme co nejvíce omezit, neboť bychom některé účastníky (zejména klienty) mohli vyloučit z dění, a tím zcela popřeli hlavní princip případové konference.

Riziko: Skutečnost, že kolektivně přijatá řešení a závěry mohou vést ke spoléhání se na skupinovou odpovědnost. To někdy snižuje a oslabuje odpovědnost individuální.

Předcházení rizika: Je důležité, aby úkoly byly vždy podchyceny konkrétně a adresně.

Riziko: Převaha jedné instituce, která má snahu pokrýt komplexní řešení situace rodiny.

Předcházení rizika: Pokud se nám podaří zajistit, že s rodinou bude pracovat hned od začátku tým odborníků, eliminujeme tím riziko hrozící přímo klientovi – navázání se na jednu konkrétní instituci. Spolupráci s kýmkoli dalším pak totiž takoví klienti odmítají s tím, že už péči mají.

Riziko: Nevhodné a ohrožující sdělování citlivých a osobních údajů.

Předcházení rizika: Je nezbytné myslet na ochranu osobních a citlivých dat a celkově dobře ošetřit právní stránku celé případové konference. Účastníci podepíší Prohlášení o mlčenlivosti.

Riziko: Konání případové konference za klientovy neúčasti není vhodné. Účast klienta je riziková pouze v situaci, kdy by mohla ohrozit zdravotní stav klienta či jeho rodiny, ať už ve smyslu biologickém, psychickém či sociálním.

Předcházení rizika: S klientem důkladně probrat možná rizika.

Riziko: Vlastní řešení, která máme v hlavě, je snadné zaměnit za cíl setkání.

Předcházení rizika: Facilitátor je s tímto rizikem obeznámen, součástí jeho profesionality je využívání intervize či supervize.

2.8. Důležité dokumenty

Ochrana osobních údajů a předávání informací

Aktivní účast klienta (zákonného zástupce) definujeme jako jednu ze základních podmínek pro svolání a jednání konference. To se ukazuje jako velmi důležité i z pohledu nutnosti naplnění zákona o ochraně osobních údajů. Právě aktivní účast klienta (jeho rodiny, zákonného zástupce klienta) na případové konferenci je zárukou jeho obeznámenosti nejen s rozsahem a obsahem informací zde předávaných, ale i s výčtem zúčastněných. Taktéž svou aktivní účastí na případové konferenci klient vyjadřuje souhlas s jejím konáním.

I přesto je setkání účastníků na případové konferenci nutné podložit písemným souhlasem klienta (zákonného zástupce) a důvěrnost průběhu případové konference stvrdit písemnou dohodou o mlčenlivosti všech účastníků (Prohlášení o mlčenlivosti).

Souhlas se zpracováním osobních a citlivých údajů

poskytne písemně před zahájením případové konference zákonný zástupce dítěte mladšího 15 let (rodič), u dítěte nad 15 let i dítě samo. Oba jsou současně informováni o tom, za jakým účelem budou informace získávány a zpracovány, po jaké časové období a komu mohou být informace poskytnuty i o svém právu určitě údaje neposkytnout. Jedná se o svobodný a vědomý projev vůle.

Prohlášení o mlčenlivosti

podepíše všichni účastníci případové konference na jeho začátku.

Pokud se případové konference účastní osoba, která nemá ze zákona právo seznámit se s osobními údaji dítěte a jeho rodiny, může být tato osoba, je-li to nezbytné, z některé její části vyloučena.

Z každé případové konference je učiněn **zápis**. Zápis obsahuje zejména místo, datum, označení cíle, který je předmětem případové konference, údaje o účastnících případové konference (tzn. jméno, příjmení, označení instituce, za kterou vystupují), vylíčení průběhu případové konference a stanovení konkrétních úkolů, včetně termínů jejich plnění.

Výstupem případové konference je **individuální plán péče**.

2.9. SHRNUTÍ – Případová konference jako pracovní nástroj

Případová konference:

- » Vrací kompetence a hlavní iniciativu do rukou klienta a jeho rodiny.
- » Individuálně řeší konkrétní situaci klienta – přináší nové pohledy, nápady a možnosti řešení.
- » Snižuje rizika poškození klienta chybným rozhodnutím jednotlivce.
- » Umožňuje kontinuální sledování vývoje klientovy situace.
- » Profesionalizuje výkon SPOD
- » Je moderní, efektivní nástroj sociální práce.

3. PŘÍPRAVA PŘÍPADOVÉ KONFERENCE

3.1. Stanovení cíle setkání

Pokud se bude jednat o **úvodní, první, případovou konferenci**, bude cílem:

- » důkladné a objektivní zmapování a posouzení situace dítěte
- » navržení individuálního plánu péče či
- » přijetí vhodného opatření nebo závazného rozhodnutí a navržení dalšího postupu.

Při **opakovaném setkávání** pak bývá hlavním cílem:

- » vyhodnocení dosavadní probíhající práce s rodinou na základě již stanoveného individuálního plánu péče
- » navržení dalšího postupu.

Cíl setkání stanovuje klient (jeho zákonný zástupce) ve spolupráci se sociálním pracovníkem OSPOD, který vede spis Om dítěte a vykonává sociálně-právní ochranu ve prospěch daného dítěte. Ten se stává pro účely případové konference také koordinátorem případu.

Cíl setkání musí splňovat tato (SMART) kritéria:

Specifičnost

Konkrétní, nezahrnuje příliš četné úkoly, obsahuje přesný popis problému.

Měřitelnost

Poznáme, kdy cíle dosáhneme nebo kdy se jeho dosažení přibližujeme či naopak.

Akceptovatelnost

Odpovídá potřebám klienta a jednotlivé strany souhlasí s cílem i s tím, co pro jeho naplnění udělají.

Reálnost

Můžeme jej dosáhnout za daných podmínek a s danými prostředky.

Termínovanost

Obsahuje časový rámec (interval) pro řešení a termíny jsou závazné.

3.2. Účastníci případové konference

Zcela zásadní pro úspěch a efektivitu případové konference je přítomnost a aktivní účast **klienta** či jeho **zákonného zástupce**. Bez tohoto atributu se nejedná o případovou konferenci v pravém slova smyslu a účinnost tohoto nástroje je značně oslabena. Přejeme-li si získat rodiče či dítě pro změnu a zlepšení situace v rodině, je nezbytné, aby byli aktivně přítomní, a stali se tak partnery při spolupráci a řešení stanovených cílů. Mimo jiné i proto, že pracovní atmosféra setkání má pozitivní vliv na motivaci všech a posiluje vzájemnou důvěru.

Je-li účast dětí školního i mladšího věku vhodná, účast mladistvých je naprosto nezbytná. Je však důležité pokaždé vyhodnotit a zvážit případná rizika plynoucí z jejich přítomnosti a eliminovat je:

- » dobrým informováním a vysvětlením důvodu setkání klientovi (úměrně jeho věku),
- » přizváním menšího počtu účastníků,
- » přítomností podpůrné osoby pro klienta či rodinu jako takovou,
- » pozměněním struktury setkání apod.

Vždy je důležité zvážit, v jakém rozsahu je přítomnost dětí na jednání přínosná. Zejména mladší děti se mohou účastnit pouze **části případové konference**, aby dostaly třeba jen krátký prostor pro vyjádření svých představ, přání nebo obav. Osobní účast dětí musí být ošetřena tak, aby nebyly zanedbány či přímo porušeny jejich práva a potřeby. Ze zkušeností víme, že i krátkodobá přítomnost dětí na případové konferenci sem přináší novou – velmi lidskou – dimenzi.

Nezbytným předpokladem je důkladná **příprava a motivace klienta a jeho zákonného zástupce**. Důležitý je rozhovor s klientem před samotnou konferencí a jeho motivování pro její realizaci. Je vhodné sdělit mu všechny potřebné informace o průběhu setkání a o možnostech, které přináší. Vysvětlit mu, co je to případová konference a jaké jsou její principy a výhody. Společně stanovit cíl setkání, rozebrat klientova očekávání a prohodit otázku, koho na setkání přizvat. Klient by měl znát seznam účastníků případové konference, aby nebyl zaskočen přítomností některého z nich.

Účast klienta či jeho zákonného zástupce považujeme za samozřejmou a vždy se zajímáme o důvody, které jej vedou k případnému odmítnutí. Pokud má klient (zákonný zástupce) pochyby o daném postupu či jednotlivých účastnících, věnujeme mu dostatečný čas a možnost hovořit o konkrétních obavách.

Pokud se svolavatel rozhodne ze **závažných důvodů** klienta nepřizvat, vždy je svolavatelovou povinností o setkání a jeho průběhu klienta informovat a nabídnout mu možnost se k situaci vyjádřit alespoň zprostředkovaně.

Pokud se některý z pozvaných účastníků musí ze závažných důvodů omluvit, může dodat své písemné stanovisko, které bude doplněno do zápisu z případové konference.

Koho dále na případovou konferenci pozvat

Hlavním východiskem pro tento krok je **zmapování přirozených zdrojů** v okolí dítěte (rodina a komunita, v níž žije, škola...) a dalších zdrojů pomoci a vytvoření podpůrné sítě pro dítě a rodinu (např. poskytovatelé sociálních služeb ze státní sféry i z řad neziskových organizací). Pro případové setkání je stěžejní vytipovat ty subjekty, které mají pro řešení dané situace přednostní význam (např. zástupce neziskové organizace pro sanaci rodiny, psycholog, lékař (pediatr, sexuolog, psychiatr atd.), zástupce zdravotnického zařízení, školy a školských zařízení, zástupce zařízení sociálně-právní ochrany, zástupce ústavního zařízení, soudce, policie, státního zastupitelství, pracovník Probační a mediační služby a další odborníci).

Základní okruh zvažovaných osob:

- » svolavatel, organizátor, facilitátor, klíčový sociální pracovník
- » členové úzké i širší rodiny
- » pracovníci již zainteresovaných organizací nebo institucí
- » osoby prezentující služby, které mohou podpůrnou síť nově rozšířit

Okruh osob není uzavřený, síť pomoci je možné aktuálně rozšiřovat.

Počet účastníků jedné případové konference by neměl přesáhnout 10–12 osob, a to včetně klienta, jeho zákonných zástupců, svolavatele a facilitátora.

Úhrada účasti odborníků na případové konferenci

Na případové setkání zveme přednostně odborníky, pro které je účast (vzhledem k náplni jejich práce) stejně přínosná jako pro svolavatele konference. Klienta a jeho rodinu v péči buď již mají, nebo se (vzhledem k povaze potíží) mezi jejich klienty potencionálně řadí. Z tohoto důvodu se odborníci mohou účastnit případové konference v rámci svých pracovních povinností, a není proto třeba jejich účast zvláště honorovat.

3.3. Role

Svolavatel

Svolavatelem případové konference, tedy garantem práce s rodinou, je vždy OSPOD. Ten zodpovídá za vytvoření, aktualizaci a provádění plánu péče, koordinuje a sítuje pomoc a práci multidisciplinárního týmu. Na základě znalosti potřeb a aktuální situace v rodině pomáhá volit vhodné a přiměřené aktivity a dohlíží na efektivitu a míru poskytovaných služeb. Svolavatel tedy ve většině případů případovou konferenci svolává a zajišťuje její organizaci. Pokud je svolavatelem někdo jiný (nezisková organizace, zdravotnické zařízení, škola apod.), je nezbytné informovat o tomto záměru sociálního pracovníka dítěte (OSPOD) a dále postupovat po vzájemné dohodě. Je lepší, když takový subjekt přijme roli organizátora a role svolavatele se i v tomto případě ujme OSPOD.

Organizátor

S vlastním organizováním (dojednáváním termínu, místa, zajištěním a přípravou podkladů, facilitátora a zápisu ze setkání, přípravou klienta na setkání...) může svolavateli účinně pomoci organizátor. Organizátor (např. nestátní nezisková organizace s pověřením k výkonu sociálně-právní ochrany dětí) je osoba zasvěcená v oblasti sociálně-právní ochrany dětí, avšak nestranná, a proto může přinášet odborný pohled do celého jednání při zachování určitého nadhledu. Její přítomnost není nezbytně nutná, přesto má na průběh setkání pozitivní vliv, zejména šetří čas svolavateli. Na setkání pak vystupuje v roli zapisovatele, případně může převzít roli klientovy podpory atd.

Facilitátor (moderátor)

Jakkoli lze dvě předchozí role kumulovat, nezbytná je přítomnost **nezávislého, nestranného** a profesně i emočně **neangažovaného** facilitátora (moderátora) procesu případové konference. Facilitátor případovou konferenci řídí, což znamená, že je zodpovědný za to, jak bude setkání probíhat a zásadním způsobem ovlivňuje průběh jednání a směřování práce ke konkrétnímu výsledku tím, že:

- » vytváří strukturu setkání
- » zajišťuje, aby proces komunikace probíhal hladce
- » dbá na to, aby každý měl prostor k vyjádření
- » zajišťuje, aby se účastníci cítili bezpečně
- » zajišťuje, aby vznikly konkrétní závěry a aby se všichni postupnými kroky dostali k jasnému a jednoznačnému výsledku
- » je nestranný, ovlivňuje pouze průběh případové konference, nikoliv její obsah

Sociální pracovník OSPOD

koordinuje sociálně-právní ochranu o klienta a sleduje naplnění individuálního plánu péče. Bývá v roli svolavatele, případně i organizátora případové konference.

Doporučení, jak zajistit kvalitního facilitátora

a) oslovit a najmout profesionálního facilitátora zvenku

- » Vzdělávací či poradenské firmy či jednotliví profesionální facilitátoři mohou poskytnout tuto službu jednorázově i dlouhodobě. Výhodou je vysoká profesionalita a operativnost. Nevýhodou bývá vyšší cena.
- » Některé neziskové organizace nabízejí i tyto služby.

b) vyškolit vlastního/interního facilitátora

- » Budoucí facilitátor absolvuje externí neboli otevřený kurz s tématem „Facilitační dovednosti“, „Vedení workshopů“, případně „Vedení porad“, na kterých se tyto dovednosti učí a trénují. Zpravidla je předem dobře znám obsah i cíle kurzu.
- » Budoucí facilitátor absolvuje tzv. interní kurz a/či interní poradenství. Vzdělávací firma či konkrétní lektor navrhne a zrealizuje kurz na míru přímo potřebám organizace. Je možné dohodnout intenzitu, délku, formu i konkrétnější zaměření kurzu. Zpravidla se může najednou účastnit až 12 lidí.

3.4. Místo setkání

Zvolíme dle domluvy účastníků tak, aby bylo snadno dostupné, bezpečné a zajišťovalo dostatečný a nerušený prostor: OSPOD, škola, ústavní zařízení, poradna, poskytovatel sociální služby aj.

3.5. Struktura setkání:

1. Úvod a přivítání
2. Představení účastníků
3. Stanovení cíle setkání
4. Představení klienta a jeho situace
5. Mapování současné situace a aktuálních potřeb dítěte
6. Presentace návrhů řešení
7. Tvorba a finalizace konkrétního plánu
8. Určení kontaktní osoby a termínu dalšího setkání
9. Zhodnocení setkání

3.6. Časová dotace:

Pro případovou konferenci se doporučuje minimálně dobu 1,5 hod., z praxe vychází přibližně 2 hod.

body 1–3	10–15 minut
bod 4–5	45–50 minut
bod 6–7	45–50 minut
body 8–9	10–15 minut

3.7. Technické vybavení – pomůcky:

- » flipchart (nebo flipchartový papír),
- » kartičky na jména,
- » fixy,
- » formuláře (Prohlášení o mlčenlivosti, seznam účastníků...)

3.8. SHRNUŤÍ – co je důležité pro přípravu případové konference:

Pro úspěch celé případové konference je nutné nepodcenit přípravu, zejména v následujících bodech:

- » Zajistíme účast klienta a dále zákonného zástupce, rodiny.
- » Snažíme se motivovat všechny účastníky případové konference.
- » Zmapujeme okolí klienta a jeho přirozené zdroje pomoci.
- » Vytvoříme okruh osob a organizací, které jsou vhodné pro řešení situace (klienta o nich informujeme).
- » Zajistíme vyváženost setkání z hlediska účastníků, aby jejich účast klienta neohrozila a mohli jsme získat různé úhly pohledu.
- » Zajistíme zprávy a vyjádření účastníků, kteří se nemohou dostavit osobně.
- » Cíl setkání stanovíme společně s klientem.
- » Zajistíme facilitátora, který bude řídit průběh setkání a směřovat práci ke konkrétnímu výsledku.

4. PRŮBĚH PŘÍPADOVÉ KONFERENCE

4.1. Úvod a přivítání

Facilitátor všechny zúčastněné přivítá, poděkuje za to, že přišli a stručně zformuluje hlavní cíl setkání. Dále účastníky seznámí se základními informacemi o průběhu jednání a ujistí se o časových možnostech všech zúčastněných. Facilitátor dohodne základní pravidla, jako je např. oslovování a nabídne základní pravidla diskuse, např.: „**Mluví vždy jen jeden.**“ „**Každý názor je cenný, nekritizujeme.**“ apod. Zdůrazní pravidla sdílení informací mezi subjekty (důvěrnost informací).

4.2. Představení účastníků

Na kartičky rozdané facilitátorem každý účastník napíše jméno, kterým si přeje být oslovován a tuto kartičku umístí na viditelné místo před sebe; toto uspořádání usnadní vzájemné oslovování. Poté se každý účastník představí a stručně popíše svou roli na setkání. Je vhodné, aby moderátor s představováním začal, neboť tím předurčí formu i obsah představení.

4.3. Představení cíle setkání

Facilitátor zopakuje důvod a účel setkání.

4.4. Představení případu

Facilitátor předá slovo klientovi, poté jeho zákonnému zástupci. Vyzve ho, aby popsal svou situaci a co ze svého hlediska potřebuje a očekává. Koordinátor případu či svolavatel klientovy informace doplní či upřesní. Pokud ze závažného důvodu není klient ani jeho zákonný zástupce přítomen – nebo si nepřeje hovořit – s podstatnými informacemi ostatní seznámí rovněž koordinátor případu či svolavatel.

4.5. Mapování současné situace a aktuálních potřeb dítěte

Cílem této části setkání je shromáždit podstatné informace, sdílet je a identifikovat potřeby klienta. Ujasnit si jádro problému, definovat hlavní cíle práce s rodinou a dítětem, identifikovat priority. Probíhá diskuse, slovo dostane každý účastník. Nezapomínáme přitom na pohled dítěte a zvažujeme dosažitelnost jednotlivých kroků. Před přechodem do další části (návrhy řešení) si ověříme, že máme všechny potřebné informace. Výstupem této části setkání je přehled hlavních potřeb a identifikace problému, jako základ pro další práci případové konference.

4.6. Návrhy řešení

Facilitátor prochází priority a vyzývá účastníky k formulování návrhů praktických kroků potřebných k jejich naplnění. Napomáhá a podporuje diskusi, vytváří bezpečný prostor pro nápady a pracovní atmosféru směřující k hledání řešení, stimuluje k hledání co největšího množství návrhů. Tuto fázi lze přirovnat k tzv. brainstormingu, což je skupinová technika zaměřená na generování co nejvíce nápadů na dané téma. Základem je předpoklad, že ve skupině, na základě podnětů ostatních, vymyslí lidé více, než by vymysleli jednotlivě.

4.7. Tvorba a finalizace konkrétního plánu

Pod vedením facilitátora podrobujeme navržená řešení zkoumání, přičemž nezapomínáme brát na zřetel možnosti a schopnosti klienta a současně zohlednit dostupné zdroje v okolí. Facilitátor pomáhá účastníkům ke konkrétním formulacím (co, kdo, kdy udělá). Cílem je vymezit klíčové úkoly a osoby odpovědné za jejich řešení. Stanoveny jsou také termíny pro plnění jednotlivých úkolů. V této části se také diskutují podmínky a předpoklady úspěchu. Ty je vhodné doplnit k návrhům řešení. Současně účastníci konference odkrývají překážky a na řadu někdy přicházejí alternativní řešení, tzv. pojistky. Jejich existence má zabránit zejména pocitu marnosti u klienta při prvním neúspěchu, zároveň však mohou působit jako „zadní vrátka“, a umožňovat tak jednotlivým stranám vyhýbat se plnění přijatých úkolů. Proto je lepší rovnou zvažovat realnost jednotlivých kroků a k „pojistkám“ přistupovat jen výjimečně. Je vhodné zapisovat i inspirace a informace, které mohou být pro klienta užitečné v budoucnu.

4.8. Kontaktní osoba a určení termínu dalšího setkání

Kontaktní osobou, u které se sbíhají veškeré informace, je svolavatel, tedy většinou OSPOD. U něj se sbíhají informace týkající se naplňování plánu. Již na probíhající případové konferenci stanovíme termín, případně podmínky, dalšího, návazného setkání.

4.9. Zhodnocení setkání

Každý účastník zvlášť zhodnotí průběh setkání i výstupy ze svého hlediska. Zvláštní prostor patří klientovi a jeho zástupci. Jako poslední hodnotí setkání facilitátor, který se na úplný závěr s přítomnými rozloučí, poděkuje všem za účast a ocení jejich angažovanost, aktivitu atd.

4.10. Výstupy – Individuální plán péče

Výstupem ze setkání je **individuální plán péče**. V podstatě jde o přehled konkrétních kroků řešení, který v sobě zahrnuje odpovědi na otázky, co je potřeba zařídit pro zajištění požadované změny nebo ochrany dítěte, jaké existují pozitivní zdroje podpory a pomoci, co je potřeba učinit, jaké konkrétní kroky zvolíme, kdo, kdy a co udělá a kdy vyhodnotíme, jestli je počínání účinné a naplňuje cíl.

Obsah individuálního plánu péče

- » **Základní informace a kontakty** o dítěti a rodině
- » **Seznam zainteresovaných osob** včetně kontaktních údajů
- » **Popis aktuální situace** dítěte a rodiny
- » **Stanovené cíle**
- » **Přehled konkrétních kroků** s jasnou formulací a vyznačenými termíny splnění a odpovědnostmi za jednotlivé kroky (co, kdo, kdy)
- » **Přehled rizik a náhradní plán**
- » **Informace o předávání zpětné vazby o plnění plánu:** jak si budou zainteresovaní předávat zpětnou vazbu o plnění – komu, kdy
- » **Informace o vyhodnocení:** jak a kdy vyhodnotí koordinátor případu plnění plánu a za jakých podmínek případně svolá další setkání
- » **Informace o tom, kdo bude informovat o obsahu plánu nepřítomné** (zejména rodiče a dítě)
- » **Termín další případové konference**, pokud byl stanoven

Kritéria úspěšně vytvořeného cíle a plánu

- » cíle i plán vycházejí ze skutečné znalosti situace rodiny a dítěte
- » jednotlivé kroky jsou konkrétní, reálné a přiměřené
- » plán je srozumitelný, a to zejména pro klienta, obsahuje stručné shrnutí
- » formulace jsou výstižné a jednoznačné

Případová konference může být jednorázová či opakovaná. Opakování případové konference je v případě potřeby velmi vhodné, zejména u dlouhodobě složitějších případů. Přináší prostor pro důslednou, plánovanou a kontinuální práci s rodinou a možnost jejího průběžného vyhodnocování. Návazná setkání mohou probíhat dle podobné struktury, je však nutné zařadit na začátek hodnocení případných změn a aktuální situace, naplňování cílů. V případě potřeby se mohou měnit cíle i kroky. Je důležité, aby se jednalo o živý nástroj pomoci, který je schopen reagovat na aktuální potřeby.

4.11. Následná práce s rodinou

V tomto období je rozhodující další podpora a motivace rodiny a kontinuální práce jednotlivých odborníků. Stejně tak průběžná informovanost jednotlivých aktérů o dění v klientově rodině. K tomu je zapotřebí mít dohodnuté nástroje komunikace a využívat jich. Realizace plánu musí být monitorována a průběžně vyhodnocována svolavatelem případu, v případě potřeby je možné svolat další setkání i mimo stanovený termín.

4.12. Krizové situace a jejich řešení

Případovou konferenci řídí facilitátor, který volí jednotlivé kroky průběhu a řeší situace, které nás mohou zaskočit:

a) Klient či jiný účastník má v příchodu výrazné zpoždění

Prevence:

- » před případovou konferencí si ověříme účast pozvaných

Intervence:

- » popíšeme ostatním, co se děje a co se bude dít, aby byli všichni informováni
- » se skupinou se dohodneme na dalším postupu

b) Mezi účastníky vznikne konflikt, osobní útoky

Prevence:

- » stanovíme předem pravidla diskuse
- » jasně stanovíme cíl setkání

Intervence:

- » pojmenujeme, co se děje, formou popisu („Vidím, že na tuto otázku máte odlišný názor.“)
- » zdůrazníme společný zájem a cíl setkání („Naším zájmem je, abychom... Pojdme tedy...“)
- » zůstaneme neutrální, obrátíme se na skupinu, hledáme řešení společně („Jak vnímají tuto otázku ostatní? Co navrhuje jako řešení?“)
- » odvoláme se na společná pravidla diskuse

c) Práce s emocemi na případové konferenci

Je třeba počítat s tím, že v každé fázi se mohou projevit emoce, například pláč, který k lidskému chování neodlučně patří. Nenuťme ale dotyčného mluvit hned, dejme mu čas. Udělme mu slovo později. Ale neopomeňme ho, i kdyby měl říci jen pár slov.

Intervence:

1. necháme dotyčnému dostatečný čas, nenaléháme na něj
2. dáme prozatím slovo jinému účastníkovi, k dotyčnému se vrátíme později
3. trvá-li tato situace příliš dlouho, uděláme přestávku
4. k dispozici je pitná voda a papírové kapesníčky

4.13. SHRNUTÍ – průběh případové konference

Co je důležité pro zdárný průběh a úspěšnost realizace případové konference?

- » Dobrá příprava případové konference
- » Důvěrné, bezpečné, respektující prostředí
- » Strukturované a nestranné vedení
- » Atmosféra spolupráce
- » Dostatečné posouzení příčin klientovy situace a jeho skutečných potřeb
- » Dosažení dohody při stanovení reálného cíle a vhodného řešení
- » Dostatečná motivace klienta pro změny a řešení situace
- » Dojednání další spolupráce a dalšího setkání
- » Dosažení dohody při stanovení reálného cíle a vhodného řešení
- » Vytvoření individuálního plánu péče

Po setkání:

Sociální pracovník (OSPOD, většinou také svolavatel) se věnuje následné práci:

- » průběžně vyhodnocuje naplňování cíle
- » průběžně komunikuje s ostatními účastníky setkání
- » předává zpětné vazby
- » udržuje aktivní spolupráci – zejména prostřednictvím osobního kontaktu.

5. KAZUISTIKY A PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE

Kazuistika č. 1; Případová konference – září 2009

Klient/rodina:

V rodině vyrůstají tři nezletilé děti (dvě předškolního a jedno mladšího školního věku), které byly svěřeny do výchovy matky, ta o ně vzorně a důsledně pečuje.

Problém:

- » dvě nezletilé děti v rodině jsou zdravotně postiženy (sluchové postižení a kombinované
- » postižení; těžké mentální postižení + tělesné po encefalitidě)
- » matčin přítel nepracuje, aktuálně se vrátil z výkonu trestu, není v evidenci úřadu práce (ÚP)
- » rodina se nachází v tíživé bytové a finanční situaci (žije v bariérovém bytě, má dluh na nájmu a dluhy u společnosti ČEZ a RWE), rodina je existenčně ohrožena

Cíl:

- » zlepšit bytovou a finanční situaci rodiny
- » řešit osobní situaci matky: pomoci jí s péčí o dítě s těžkým zdravotním postižením (odborná zdravotní péče, asistence, zajištění rehabilitačních pomůcek...)
- » zajistit odlehčovací pobyt pro nezletilé děti se zdravotním postižením (ZP) a zároveň potřebný odpočinek pro matku
- » dosáhnout zaevidování otce na úřadu práce, následně zaměstnání otce a jeho setrvání na pracovním místě
- » vyřídit splátkový kalendář dluhů
- » podat žádost o poskytnutí dávek hmotné nouze

Účastníci:

nezletilá klientka, matka, opatrovnice dítěte, sociální pracovníce MěÚ v roli svolavatele, pediatr, vrchní sestra dětského domova, finanční poradce, za MěÚ sociální referent (dávky hmotné nouze) a vedoucí finančního odboru, nestátní nezisková organizace (NNO) v roli organizátora a facilitátorka

Následná (hodnotící) případová konference – květen 2010

(zhodnocení situace, plánování dalších kroků pro podporu klientky, ostatních dětí a rodiny)

Naplnění cílů – současná situace (rekapitulace):

- » matka absolvovala se všemi dětmi ozdravný pobyt (vyřízení pobytu zajistil pediatr, včetně finančních prostředků na úhradu pobytu)
- » je zajištěna pravidelná rehabilitační péče pro dítě s těžkým ZP
- » je podána žádost o vystavení průkazek ZTP/P pro děti se ZP (fotografie a podání žádosti zajistila opatrovnice dětí)
- » pro těžce ZP dítě je vyřízena žádost na rehabilitační polohovací kočár (zajistila matka, pediatr, opatrovnice dětí)
- » matka na doporučení OSPOD kontaktovala středisko rané péče
- » otec byl evidován na ÚP, ale následně byl pro vlastní nedůslednost sankčně vyřazen
- » finanční poradce vypracoval splátkový kalendář na celkovou výši dlužné částky matky a pro výše uvedené společnosti sestavil dopisy přiznávající dluh s návrhem splátkového kalendáře
- » na OSV MěÚ byly podány žádosti na poskytnutí příspěvku na živobytí
- » bytová situace rodiny je řešena ve spolupráci s MěÚ – ten převzal finanční závazky nájemného (nájemné je spláceno srážkou z poskytovaných dávek na účet města), matce bude přidělen bezbariérový byt větších rozměrů než stávající (probíhá jeho rekonstrukce)

Problém:

- » tíživá finanční situace přetrvává – matka neřeší otázku splátek dlužné částky u společnosti RWE, ČEZ (hrozí exekuce)
- » matčin přítel (otec 2 nezletilých dětí) je stále bez zaměstnání, aktuálně je opět v evidenci ÚP
- » došlo ke zhoršení zdravotního stavu dítěte s těžkým ZP

Cíl:

- » řešit otázku dlužných částek formou splátkového kalendáře (aktualizovat žádost prodejcem energií)
- » přestěhovat se do bezbariérového bytu
- » využít rehabilitačně-relaxačních metod pro dítě s těžkým ZP a psychologickou pomoc pro matku
- » zvážit možnost odlehčovacího pobytu pro děti

Účastníci:

nezletilá klientka, matka, opatrovnice dítěte, sociální pracovníce MěÚ v roli svolavatele, sociální pracovníce DD se stacionářem, za MěÚ vedoucí odboru sociálních věcí (dávky hmotné nouze), vedoucí finančního odboru a pracovníce odboru rozvoje města a správy majetku, facilitátorka

Současná situace:

- » rodina žije v bezbariérovém bytě
- » rodina splácí dlužnou částku společnosti ČEZ a RWE
- » matka je vzdělána v metodě léčebných masáží pro děti
- » spolupráce v širší rodině se velmi zlepšila – prarodiče ze strany otce se stali oporou pro matku a děti

Kazuistika č. 2; Případová konference – říjen 2009

Klient/rodina:

Nezletilý chlapec školního věku je v péči matky, rodina je neúplná.

Problém:

- » situace v rodině je konfliktní
- » chlapec je v péči matky – matka nezvládá řešit výchovné problémy syna a není ochotna spolupracovat při řešení problému
- » matka podala k okresnímu soudu návrh na nařízení ústavní výchovy, jako jednu z možností řešení synových výchovných problémů vidí zavedení střídavé péče s otcem – otec však s návrhem nesouhlasí

Cíl:

- » hledat možnosti změny chování chlapce, zejména ve vztahu k matce
- » zapojit chlapce do mimoškolních a volnočasových aktivit
- » hledat možnosti, jak chlapce udržet v domácím prostředí
- » zachovat kontinuitu školní docházky
- » posílit matku, eliminovat její nejistoty

Účastníci:

Nezletilý chlapec, chlapcova matka, chlapcova opatrovnice, sociální pracovníce MěÚ, chlapcova třídní učitelka, vedoucí azylového domu, odborník z oboru psychologie, NNO v roli organizátora, facilitátorka

Další vývoj:

Bezprostředně po konání případové konference:

- » matka nespolupracuje, odmítá dojíždět a navštěvovat odborné pracoviště (i přes zajištění doprovodu soc. pracovníci a finanční pomoci NNO)
- » matka nevěří tomu, že by se synovo chování mohlo změnit
- » širší rodina matku utvrzuje ve stanovisku, že podnikat další kroky je zbytečné
- » chlapec není zapojen do žádných mimoškolních a volnočasových aktivit

S delším časovým odstupem (cca 1 měsíc):

- » matka požádala o spolupráci psychologku z azylového domu, která byla přítomná na případové konferenci
- » rodina spolupracuje s odborným pracovištěm, které se zabývá problematikou rodinných vztahů
- » chlapce se podařilo zapojit do mimoškolních aktivit
- » matka stáhla u soudu návrh na ústavní výchovu syna
- » chlapec zůstává v rodině

Kazuistika č. 3; Případová konference – listopad 2009

Klient/rodina:

Nezletilá dívka (studentka 1. ročníku SOU) je svěřena do pěstounské péče, rodina je soudržná a funkční.

Problém:

- » dívka má výchovné problémy (např. se toulá), při pobytu u pěstouna, který z profesních důvodů žije odděleně od pěstounky, byla dívka nucena přestoupit na jinou školu s ubytováním na internátě, odkud musela z kázeňských důvodů odejít, poté byla opět ubytována na internátě, se školou pěstounka spolupracuje
- » pěstounka vychovává dívku úzkostně, nepřiměřeně věku dívky
- » ze strany pěstounky i dívky jsou narušeny vztahy k dívčinu nezletilému biologickému bratrovi (do pěstounské rodiny přišel později)
- » role pěstouna je nevyjasněna
- » rodina má finanční problémy

Cíl:

- » zlepšit vztahy v rodině, zejména mezi pěstounkou a nezletilou dívkou
- » řešit finanční situaci
- » psychicky podpořit pěstounku

Účastníci:

Nezletilá dívka, pěstounka, dívčin nezletilý biologický bratr, dívčina opatrovnice, vedoucí vychovatelka internátu, finanční poradce, psychologka z NNO zabývající se NRP, NNO v roli organizátora, facilitátorka

Současná situace:

- » rodina prošla programem doprovázení u NNO zabývající se NRP, v rámci tohoto programu byly řešeny všechny výše uvedené problémy
- » rodina se účastní dalších programů pro rodiny s dětmi v NRP – zažívá pocit sounáležitosti s ostatními, má možnost s nimi spolupracovat
- » rodiče spoluprací s NNO hodnotí kladně, došlo k posílení vztahů v rodině
- » pěstounka ztratila pocit výlučnosti jejich rodinné situace
- » chování nezletilé dívky se stabilizovalo
- » zlepšil se partnerský vztah pěstounů
- » rodina je soudržná a vztahy v ní jsou zdravé

Kazuistika č. 4; Případová konference – prosinec 2009

Klient/rodina:

Nezletilý chlapec je svěřen do výchovy matky, spolu s dvěma nezletilými sestrami, rodina je neúplná a nefunkční.

Problém:

- » situace v rodině je konfliktní, rodiče vystavují chlapce traumatizujícím situacím při jeho předávání
- » právně není vyřešena úprava styku s otcem
- » chlapec nemá bezpečný a jasně stanovený program, neví, kdy bude v péči otce a kdy v péči matky
- » rodiče jsou ve sporu o společný majetek

Cíl:

- » upravit, „narovnat“ vztahy rodičů, jejich vzájemnou komunikaci
- » vytvořit bezpečné a klidné prostředí pro předávání syna
- » upravit styk otce s chlapcem
- » vyřešit majetkově-právní vztahy v rodině

Účastníci PK:

Chlapcova matka, chlapcův otec, chlapcova opatrovnice, sociální pracovnice MěÚ, právní poradce (pracovník občanské poradny), odborník z oboru psychologie (omluven – avšak možnost spolupráce s ním je potvrzena), NNO v roli organizátora, facilitátorka

Současná situace:

- » traumatizující situace při předávání chlapce do péče otce stále trvá, rodiče nejsou schopni vzájemně komunikovat, není patrná jejich snaha, odborníka z oboru psychologie rodiče nenavštívili
- » styk otce s chlapcem je upraven rozsudkem OS, otec k podal k soudu návrh na změnu výchovy
- » matka podala k soudu žalobu na majetkově-právní vypořádání
- » matka se synem navštěvují odborné pracoviště zabývající se problematikou týraných žen

Kazuistika č. 5; Případová konference – únor 2010

Klient/rodina:

Nezletilá dívka je svěřena do výchovy otce, rodina je neúplná a nefunkční.

Problém:

- » rodina se nachází v těživé finanční situaci, jsou nařízeny exekuční srážky
- » dívčin otec je v invalidním důchodu, není schopen zajistit dceřinu výchovu a péči o ni, hradit všechny její potřeby, školní pomůcky, pobyt v internátě atd.
- » matka pobývá na neznámém místě, vyživovací povinnost neplní
- » širší rodina nespolupracuje

Cíl:

- » zachovat sociální kontinuitu dívky
- » řešit financování dívčina studia a jejího pobytu v internátě
- » zaktivizovat širší rodinu

Účastníci:

Nezletilá dívka, dívčin otec, dívčina opatrovnice, sociální pracovníce MěÚ – zastupující vedoucí odboru sociálních věcí, pracovníce oddělení dávek hmotné nouze, pracovníce NNO zabývající se NRP, NNO v roli organizátora, facilitátorka

Současná situace :

- » dívka je svěřena do pěstounské péče strýce (matčina bratra)
- » rodině jsou vypláceny dávky hmotné nouze (zvláštním příjemcem je dívčina opatrovnice)
- » zůstala zachována dívčina sociální kontinuita

Kazuistika č. 6: Případová konference – březen 2010

Klient/rodina:

4 nezletilé děti jsou svěřeny do péče otce, rodina je úplná, matka je však závislá na alkoholu, nad výchovou dětí je stanoven dohled.

Problém:

- » rodina se nachází v tíživé finanční a bytové situaci (dluhy na nájemném, dluhy vzniklé nesplácením půjček)
- » matka je závislá na alkoholu
- » komunikace rodičů je konfliktní
- » matka nepracuje (je ale evidována na ÚP)
- » otec také nepracuje, pobírá pouze rodičovský příspěvek

Cíl:

- » dosáhnout protialkoholní léčby matky
- » zajistit terapii celé rodiny
- » dosáhnout nástupu obou rodičů do zaměstnání
- » řešit finanční i bytovou situaci rodiny (např. nastavením splátkového kalendáře)

Účastníci:

Matka dětí, otec dětí, opatrovnice dětí, pracovnice MěÚ – odbor majetku a investic, pracovnice MěÚ – oddělení dávek hmotné nouze, pracovnice probační a mediační služby, NNO v roli organizátora, facilitátorka

Současná situace:

- » matka nastoupila protialkoholní léčbu
- » rodina pobírá dávky státní sociální podobory (příspěvek na bydlení) a dávky hmotné nouze (doplatek na bydlení)
- » je nastaven splátkový kalendář určený na úhradu nájemného

Kazuistika č. 7; Případová konference – červen 2011

Klient/rodina:

4 nezletilé děti, z nichž 3 jsou umístěny v příbuzenské pěstounské péči tety, v rodině žije ještě pěstounčina vlastní nezletilá dcera, pěstounčina péče je velmi kvalitní, snaží se děti nejen zaopatřit, ale dbá také na jejich všestranný rozvoj, nachází se však ve velmi těžké životní situaci.

Problém:

- » péče o 4 malé děti předškolního věku je pro pěstounku náročná
- » pěstounka nemá žádné rodinné zázemí (pěstounčin manžel je dlouhodobě nemocný a o rodinu se nestará, klientčina širší rodina jí účinně nepomáhá)
- » rodina žije v malé vesnici téměř bez dopravní obslužnosti ve velmi těžkých bytových podmínkách, rodinný domek je zcela nevyhovující z hlediska celoročního obývání

Cíl:

- » zajistit takovou síť služeb, aby pěstounka měla dostatek sil a prostoru pro péči o 4 malé děti
- » zajistit dopravní obslužnost získáním řidičského průkazu a automobilu, který pěstounce umožní lépe pečovat o děti (doprava do školských zařízení, za kulturními a zejména praktickými záležitostmi)
- » zajistit vyhovující bydlení, aby v domě bylo možné prožít letošní zimu bez újmy na zdraví pěstounky a jejích dětí

Účastníci:

Pěstounka, pracovnice mateřského centra (mimo jiné i v roli pěstounčiny podpory), pracovnice charity – pečovatelská služba, pracovnice NNO zabývající se NRP, opatrovnice dětí v pěstounské péči, sociální pracovnice OSPOD v místě trvalého bydliště rodiny, pracovnice NNO v roli organizátora, facilitátorka (pěstounčiny děti a děti pracovnice mateřského centra byly v době případové konference v péči pracovnice NNO zabývající se NRP)

Současná situace:

- » v místním časopise a periodiku charity byl uveřejněn inzerát hledající pomocníci do rodiny, na který se přihlásilo několik uchazeček, z nichž bylo možné vybrat vhodnou osobu
- » v místním časopise a periodiku charity byl uveřejněn inzerát hledající pomoc při stavebních a pomocných stavebních pracích
- » pracovnice NNO zabývající se NRP pomohla pěstounce s přípravou na získání řidičského průkazu
- » pěstounka požádala o finanční podporu na získání vozidla nadační fond pomáhající pěstounským rodinám
- » pracovnice mateřského centra pomohla s vypracováním programu nutných stavebních aj. prací v domě rodiny
- » pracovnice NNO zabývající se NRP zajistila brigádu, při níž bylo provedena řada stavebních a pomocných stavebních prací, úklidových prací, při současném zajištění hlídání dětí v době konání akce (tato spolupráce je plánována opakovaně)

Příklad následné psychologické a terapeutické práce s rodinou:

Místo konání: OSPOD

Účastníci: 4 nezletilé děti (chlapci), matka dětí, sociální pracovníce OSPOD, třídní učitelky 2 dětí, pracovník NNO poskytující služby pěstounským rodinám, NNO v roli organizátora, facilitátorka

Matka vychovává tři vlastní dospívající děti a jednoho chlapce v příbuzenské pěstounské péči. Rodina prošla před 2 lety náročným rozvodovým obdobím. Matka je vyčerpaná, členové rodiny obtížně komunikují, u dvou dospívajících chlapců jsou ze školy hlášeny kázeňské a prospěchové problémy. V návaznosti na případové setkání proběhlo společné setkání rodiny s terapeutkou a na toto setkání navázala individuální terapie dvou dětí.

Ukázalo se, že pěstounka potřebuje s někým intenzivněji sdílet své starosti a vyrovnat se s náročným porozvodovým obdobím. Z tohoto důvodu začala pravidelně navštěvovat poradnu pro rodinu a mezilidské vztahy, kde podstupuje individuální terapii. Rodina byla následně zařazena do projektu doprovázení pěstounských rodin v NNO. V rámci tohoto projektu se s rodinou terapeuticky pracovalo zhruba jeden rok. V rámci této spolupráce došlo ke stabilizaci rodiny, k nastavení lepší komunikace a zlepšení školního prospěchu a kázeňských problémů u chlapců.

Příklad spolupráce se školou a následného využití služeb NNO:

Místo konání: základní škola

Účastníci: 3 nezletilé děti, matka dětí, prarodiče dětí, sociální pracovníce dětí, třídní učitelka jedné dívky, zástupce obecního úřadu jedné dívky, pracovník intervenčního centra, pracovník NNO zabývající se NRP, facilitátorka

V rodině vyrůstají tři děti. Dvě malé děti žijí ve společné domácnosti s matkou. Matka žila donedávna s druhem, který byl závislý na alkoholu, choval se agresivně. Výchovu nejstarší dívky a její přípravu na školu zvládala s obtížemi. Situace se před rokem vyhroutil a dívka z rodiny odešla do pěstounské péče k prarodičům.

Případové setkání podpořilo matku v jejím rozhodnutí se od partnera odpoutat. Škola vyjádřila dívce podporu v učení. Pracovnice intervenčního centra nabídla poradenství a terénní sociální práci, která by měla přispět k zabránění návratu nevhodného partnera do rodiny.

Příklad řešení nepřehledné situace v rodině

Místo konání: NNO

Účastníci: nezletilý chlapec, etoped (mimo jiné také v roli podpůrné osoby pro klienta), chlapcovi pěstouni, chlapcova babička (pěstounčina matka), vedoucí OSPOD a sociální opatrovnice klienta, pracovníce NNO v roli organizátora, facilitátorka

O svolání případové konference požádala pěstounka poté, co se chlapec, který jí byl svěřen do pěstounské péče, rozhodl z rodiny odejít.

Jednání proběhlo v klidné atmosféře, všichni zúčastnění se snažili dobře se zorientovat v situaci a vybrat řešení, které by bylo v dané situaci pro chlapce nejpříznivější.

Setkání nescházela otevřenost a zúčastnění zachovávali respekt k názorům ostatních.

Po celou dobu jednání věnovali pozornost aktuálním potřebám chlapce, který byl přítomen větší části jednání.

Všichni zúčastnění dospěli ke konsensu v tomto smyslu:

Bude respektováno chlapcovo přání a názor, chlapcovu styku s jeho pěstounskou ani biologickou rodinou nebudou kladeny jakékoli překážky, neboť k tomu není žádný důvod. V budoucnu je možné pěstounskou péči obnovit, bude-li k tomu oboustranná

vůle – v horizontu několika měsíců, ale spíše let, lze očekávat přehodnocení situace, zejména na straně klienta.

Pěstouni zůstávají zcela otevření a vztah s klientem by rádi rozvíjeli i nadále v duchu pro něj co nejpříznivějším.

Chlapec se vyjádřil v tom smyslu, že chce být umístěn v dětském domově, je spokojen se svým současným pobytem v dětském diagnostickém ústavu (DDÚ) a předpokládá, že v dětském domově bude prostředí i atmosféra podobná. Se svými pěstouny, sourozenci i babičkou se nadále vídat chce.

Oběma stranám bylo doporučeno pracovat na rozvoji osobnostního potenciálu, ve vztahu k chlapci zaznělo toto doporučení také na adresu DDÚ s nadějí, že možnost práce s psychologem či psychoterapeutem bude pokračovat i v dětském domově.

6. PŘÍLOHY

6.1. Vyjádření souhlasu klienta

Vyjádření souhlasu

Já, níže podepsaná.....potvrzuji, že jsem byla dne seznámena pracovníci OSPOD.....pí..... s možností projednat současnou situaci v rodině prostřednictvím případové konference, na níž bude vypracován postup a plán řešení.

Tímto souhlasím s projednáním situace na případové konferenci konané:

den

místo:

Byl/a jsem informován/a o tom, že účastníci setkání budou seznámeni s informacemi o rodině, a že se zaváží mlčenlivostí o osobních a citlivých údajích, které zaznějí v průběhu jednání **viz. prohlášení o mlčenlivosti.**

V dne.....

podpis:.....

6.2. Prohlášení o mlčenlivosti účastníků

Prohlášení o mlčenlivosti

Já, níže podepsaný tímto potvrzují svou účast na případové konferenci dne **30.6.2011** v **10,00** hodin na **Odd. soc. právní ochrany dětí a mládeže**,a zavazuji se k mlčenlivosti o citlivých nebo osobních údajích klienta, které se dozvím v souvislosti s jeho případem. Při porušení povinnosti mlčenlivosti beru na vědomí příslušná ustanovení trestního řádu a povinnost vypovídat před orgány činnými v trestním řízení.

Jméno	Příjmení	Datum narození	Podpis	Poznámky

6.3. Individuální plán péče

Individuální plán péče

A. Základní informace o klientovi:

Jméno klienta		
Trvalé bydliště		
Přechodné bydliště		
Jméno zákonného zástupce		
Jméno opatrovníka		
Kontaktní informace		
Poznámka		

B. Seznam zainteresovaných osob

Jméno	Funkce/role	Kontakt	Poznámka

C. Popis aktuální situace:

D. Posouzení naplňování potřeb dítěte:

Potřeba	Způsob a míra naplnění (je-li relevantní)
Místa	
Výživy a péče	
Ochrany	
Podpory	
Limitů	

E. Vyznačení priorit: (co chceme změnit)

F. Stanovení cílů:

- » Konečný cíl
- » Krátkodobé cíle
- » Střednědobé cíle

G. Plán postupu, termíny splnění, rozdělení odpovědnosti za jednotlivé kroky:

Úkol/úkon	Termín	Zodpovídá

H. Přehled rizik, náhradní plán:

Riziko	Náhradní řešení (včetně termínu a zodpovědnosti)

I. Zhodnocení (kdo, kdy, jak):

Způsob	Termín	Zodpovídá

Datum:

Zapsal:

Zainterесované osoby:

Jméno	Podpis

6.4. Zápis z případové konference

Zápis z případové konference

Datum:

Místo konání:

Seznam účastníků: (viz Individuální plán péče)

Průběh jednání:

Vyjádření jednotlivých subjektů, stanoviska, návrhy:

Doplňující údaje:

Datum a místo:

Zapsal:

Poznámky

Poznámky

Účelová neperiodická publikace

Manuál k případovým konferencím

Vyšlo v roce 2011,
vydání první, 44 stran, 1 000 výtisků.
Vydalo Ministerstvo práce a sociálních věcí,
Na Poříčnickém právu 1, 128 01 Praha 2
jako neprodejnou účelovou publikaci.

ISBN 978-80-7421-038-9

Neprodějně

